

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Dolores Uribe Otegi

*Otxandio,
Bizkaia (1937)*

Aurkibidea

Biografia

Otxandioko San Antonio baserriko alaba. Gurasoak ere otxandiarrak zituen eta 4 neba-arrebatatik neska bakarra izan zen. Umetatik hasi zen baserriko lanetan eta ardiak zaintzen; hori dela-eta, eskolara gutxi joan zen. Herriko hainbat dinamiketan parte hartu izan du Doloresek; esate baterako, Frankismo ostetik, bera da herriko jaietako limonada ezaguna egiteko arduraduna eta lehenengo euskara batzordeko ardura ere berak izan zuen. Sei seme-alabaren ama.

Zintak

OTX-004

- **Proiektua:** Otxandioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-21
- **Iraupena:** 64 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa

OTX-005

- **Proiektua:** Otxandioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-21
- **Iraupena:** 27 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

OTX-031

- **Proiektua:** Otxandioko Euskaldun Zaharren Mintzamoldea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gabika-Aldekoa, Naiara
- **Data:** 2009-07-01
- **Iraupena:** 4 min
- **Euskarria:** CD
- **Emalea:** Otxandioko Udala

OTX-043

- **Proiektua:** Otxandioko Euskaldun Zaharren Mintzamoldea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gabika-Aldekoa, Naiara
- **Data:** 2010-01-01
- **Iraupena:** 53 min
- **Euskarria:** DVD

- **Emalea:** Otxandioko Udala

Pasarteak

1. San Antonio auzoko San Antonio baserria

- **Erref:** OTX-004/002
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:00:29. **Bukatu:** 00:03:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

San Antonio auzoko San Antonio izeneko baserrian jaio zen. Itxura denez, ermita eta baserria garai berean eraiki zituzten. Ermitako elizkizunak eta gainerakoak antolatzeko, auzotarren biltzar bat zegoen Doloresen aititaren garaian. Ermitaren giltza betidanik eduki izan dute baserrian.

2. San Antonioren bederatziruena

- **Erref:** OTX-004/003
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:03:29. **Bukatu:** 00:06:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Dolores umea zenean, San Antonioren bederatziruena egiten zen ermitan. Auzoko neska bi bertan ezkonduak dira. Aiaitak lehenengo, eta osaba batek geroago, ermitaren mantentze-lanen ardura izan zuten.

3. San Antonio baserria kaletik gertu

- **Erref:** OTX-004/004
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:06:15. **Bukatu:** 00:08:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>San Antonioetan mezaz aparte ez zen beste ospakizunik egiten. Aita etxekoa zen, eta ama, berriz, kale-baserri batekoa. San Antonio baserria kaletik urruti egon ez arren, baserritarren bizimodua eta kaletarrena beti izan da ezberdina.</p>

4. Baserritarrak kalera oso gutxi

- **Erref:** OTX-004/005

- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:08:23. **Bukatu:** 00:10:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Bolaleku zaharra egon zen tokian orain erakusketa aretoa jarri dute. Kaletar ume denek jolastu omen zuten 'hamar hogeike' toki hartan, baina Doloresek edo beste baserritar batzuek ez. Baserritarra domeketan bakarrik joaten zen kalera.

5. Lehengo auzo eta baserriak

- **Erref:** OTX-004/006
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:10:20. **Bukatu:** 00:12:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Dolores umea zenean, auzoa famili handi bat bezalakoa zela dio. Baserrietako atekak beti irekita zeuden. Hori den hori aldatu egin dela dio Doloresek.

6. Umetako jolasak

- **Erref:** OTX-004/007
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:12:28. **Bukatu:** 00:15:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Jolaserako ez zuten izaten jostailu askorik, baina nahi adina olgetan zuten. 'Sakas', 'bat-bi hiru-lauke', 'hamar hogeike' edo 'txirringolatan' jolasten zuten, beti eskura zituzten gauzekin. Jakinduriaz ez, baina arduraz oraingo umeak baino nagusiagoak zirela dio. Eskolara oso gutxi joandakoa da.</p>

7. Umetatik etxeko eta baserriko lanetan

- **Erref:** OTX-004/008
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:15:03. **Bukatu:** 00:17:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Amama zaintzen, aitari basora bazkaria eramaten edo beste edozertan lanpetuta, eskolara ez zen asko joaten. Ume-umetatik lagundu izan du etxeko eta baserriko lanetan. Aspertzeko astirik ez zuen izaten.

8. Baserrian beti zegoen jateko zerbait

- **Erref:** OTX-004/009
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:17:45. **Bukatu:** 00:21:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Goserik ez zuen ezagutu. Ardi zezina eta babarrun lapikoa ez ziren inoiz falta, eta gazta ere egiten zuten etxean. Orain haina barazki ez zuten jaten orduan. Eskolarako motxila aitaren praka barrenekin egindako poltsa bat izaten zen. Eskolatik bueltan errazionamenduko ogia eramaten zuen etxera.

9. Errazionamendua

- **Erref:** OTX-004/010
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:21:20. **Bukatu:** 00:23:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Goserik ez zuten pasatzen, baina gauza berriak jateko gogoa izaten zuten. Errazionamenduko gauzak hartzera kalera joaten ziren bakoitza bere txartelarekin. Ogi, olio, azukre edo txokolatea (adreiluen parekoa omen zen) hartu ahal izaten zuten.

10. Egunero ordaintzeko dirurik ez

- **Erref:** OTX-004/011
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:23:22. **Bukatu:** 00:25:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Dendariei ez zieten egunero ordaintzen. Diru sarreraren bat izaten zutenean, atzeratutakoak ordaintzen zituzten. Bildotsak eta gaztak saltzen zituzten. Kaleko jendeak tailerretan egiten zuten lan, eta egunerokorako diru freskoa izaten zuten.

11. Aitaita artilegintzan eta abarkagilea

- **Erref:** OTX-004/012
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:25:48. **Bukatu:** 00:29:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Umetako artzain lanak azaltzen ditu. Ortuan patata sartzen ere laguntzen zuten umetan. Aitaitak artile lanak eta larruzko abarkak egiten zituen. Gogoan dituen abarkagintzako lanak azaltzen ditu.

12. Abarkekin joateagatik iseka egin

- **Erref:** OTX-004/013
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:29:06. **Bukatu:** 00:31:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Hainbeste ardi baino gehiago edukiz gero, artilea ere Udalari eman egin behar izaten zioten. Aramaioko Oleta auzora mandatu batekin joan zen umetan, eta bertakoek burla egin zioten abarkekin zihoalako. Igandetarako zapata-parea eta arropa ondo zaintzen zuten. Eskolara joateko arropa aldatu egiten zuten.

13. Jostuna etxera arropak jostera

- **Erref:** OTX-004/014
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:31:59. **Bukatu:** 00:34:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Egindako arroparik ez zen egoten dendetan salgai. Jostunak etxerik etxe ibiltzen ziren, eskatutako arropak josten. Neskek prakak janzteara pentsatu ere ezin zuten egin. Kuleroak jostunak egiten zituen etxean. Tela-saltzaileak ere etxerik etxe ibiltzen ziren. Barruko elastikoak telaz egindakoak izaten ziren.

14. Janzkeran ezberdintasun gutxi

- **Erref:** OTX-004/015
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:34:12. **Bukatu:** 00:36:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Doloresen ustean, baserriarrak eta kaletarrak antzera samar janzten ziren garai haietan. Eskolarako janzkeran ere ez du ezberdintasunik gogoratzen. Bakoitzak janzten zuenarekin konforme sentitzen zen. Arropok nola garbitzen

zituzten azaltzen du. Amak ganaduen koipearekin xaboia egiten zuen. Labaderorik ez zuten, baina errekan garbitzeko harri egokiak zituzten jarrita.

15. Lixiba etxean, baina astindu errekan

- **Erref:** OTX-004/016
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:36:24. **Bukatu:** 00:38:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Oheko arropa zuria garbitzeko lixiba egiten zuten. Sutako hautsa eta irakitako ura erabiliz egiten zuten lixiban. Arropa astintzera errekarara eramaten zuten. Dolores umea zenean etxean ez zuten urik, baina etxe ondoan patina bai.

16. Patinako ura eskuzko bonbarekin

- **Erref:** OTX-004/017
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:38:49. **Bukatu:** 00:40:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Patinako ura ateratzen zutenean beti egon zen ura. Urte batzuk daramatzate patina erabili gabe, eta jada ez da betetzen. Eskuzko bonba batekin ateratzen zuten ura patinetik. Lapikorako ura, ordea, errekatik ekartzen zuten.

17. Emakumeak lan asko baserrian

- **Erref:** OTX-004/018
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:40:51. **Bukatu:** 00:43:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Emakumeak baserrian lan asko egiten du: gaixoak, umeak zein zaharrak zaindu, etxeko ardura, ortuarena, gaztagintza... Etxean beti jan izan dute bakoitzak bere plateretik, baina baziren ontzi bakar batetik familia osoak jaten zuten etxeak ere.

18. Eguneroko jatekoak

- **Erref:** OTX-004/019
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:43:11. **Bukatu:** 00:45:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Eskastasunean aitaita-amamak aintzakotzat hartzen ziren. Taloa esnearekin goizetik eta babarrun lapikoa eguerdian izaten ziren eguneroko jateko arruntak. Gauean patatak barazkiren batekin egosita, eta gainean gazta edo postrea jaten zuten.

19. Neguan Durangora artaldearekin

- **Erref:** OTX-004/020
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:45:22. **Bukatu:** 00:48:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Orduko janariak garbiagoak eta osasuntsuagoak zirela dio. Ganadu eta soroetan kimikarik ez zen erabiltzen. Ardiak negurako Durango aldera eramaten zituen aitak, bizpahiru hilabeterako. Durangon saltzen zituen bildotsak edota artesnea.</p>

20. Ardi asko Otxandion

- **Erref:** OTX-004/021
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:48:22. **Bukatu:** 00:49:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Ardiak jeztea bukatzen zenean, udaran, mendi garaietara eramaten ziren ardiok. Negu partean aita etxetik kanpo egoten zen ardiekin. Orduko denboretan artzain asko zeuden Otxandion. 100 bat ardiko artaldeak izaten zituzten.</p>

21. Lehengo neguak gogorragoak

- **Erref:** OTX-004/022
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:49:50. **Bukatu:** 00:51:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Neguak gogorrakoak ziren orduan. Elurragatik hilabete eskolara joan gabe egotea (pena handirik gabe) gogoratzen du Doloresek. Urtero izaten ziren metro beteko elurte bat edo bi.

22. Elur-mokilka jolasean

- **Erref:** OTX-004/023
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:51:57. **Bukatu:** 00:53:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Elurte handietan elurra bera urtzen zuten etxerako ura hartzeko. Doloresek errekek izoztuta ezagutu zituen. Elur-mokilka (pilotaka) jolasten auzoko zuten neska-mutilak. Futbolean errepidean jolasten zuten.

23. Pilota bai, baina panpinarik ez

- **Erref:** OTX-004/024
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:53:54. **Bukatu:** 00:55:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

<p>Etxatxo baserrian jarri zuten lehenengo irratia. Jolaserako pilotak amak egiten zizkion trapu zaharrekin. Mutikoez zibak eta aho-soinuren bat izaten zituzten, baina Doloresek ez zuen umetan panpinarik eduki.</p>

24. Umetatik irakurtzeko zaletasuna

- **Erref:** OTX-004/025
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:55:55. **Bukatu:** 00:58:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Irakurtzea asko gustatzen zitzaion umetan, baina zaila izaten zen zer irakurri bilatzea. Norbaitek libururen bat oparitzen bazion berarentzako festa bezalako izaten zen. Egunkaririk ez zuten etxean irakurtzen. Ezagun batek irakurtzen omen zuen egunkaria, eta Doloresi urrutiko berriak entzutea asko gustatzen zitzaion.

25. Lehenengo aldiz bizikletan

- **Erref:** OTX-004/026
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:58:33. **Bukatu:** 01:01:47

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Etxean erreteila egiten ziharduen gizon baten bizikleta hartu zuen ezkutuan Doloresek, umea zenean. Aldats behera ondo joan zen, baina frenoak zer zen ere ez zekien, eta ortu baten hesiaren kontra gelditu zuen bizikleta.

26. Neska bakarra etxean

- **Erref:** OTX-004/027
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:01:47. **Bukatu:** 01:03:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Neba-arreben artean zaharrena eta neska bakarra izan zen. Orduko denboretan andrazkoak etxeko beharrak egiteko zeudela uste zen. Gizonezkoek, ahal bazuten, joaten ziren ikastera, baina andrazkoak ez garai haietan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-05-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com